

*Spomienka na profesora Vojtecha Budinského-Kričku**Mária Novotná*

Život Vojtecha Budinského-Kričku sa naplnil a z vôle Najvyššieho odišiel navždy z kruhu príbuzných, priateľov, známych a celej archeologickej obce. Azda sám pociťoval ťarchu rokov a neúprosnosť zákonov prírody, keď uprostred minulého roka spísal akúsi výpoveď svojich osudov, odborných i ľudských. V nej defilujú roky a udalosti, ktoré poznamenali jeho odbornú dráhu a azda sa dotkli aj súkromia. Spočiatku mu bola Fortúna priaznivo naklonená a dosiahol všetko, čo si mohol služobník vedy želať. Nebola to len možnosť pracovať vo vedeckej inštitúcii, ale po príchode z Prahy do Bratislavy v r. 1939 aj rozhodovať o smerovaní našej vednej disciplíny v praktickej terénnej, muzeálnej či teoretickej činnosti a na poli pedagogickovýchovnom. Stal sa riaditeľom Št. archeologického ústavu, kustódom

Na výskume v Krásnej nad Hornádom, zľava: B. Egyházy-Jurovská, E. Kraskovská, D. Čaplovič, A. Habovštiak, Š. Holčík, V. Budinský-Krička, B. Polla

SNM v Martine a učiteľom na Filozofickej fakulte v Bratislave. Počas svojho pôsobenia v SNM v Martine obohatil zbierkový fond o nálezy z vlastných výskumov. Skôr však, ako by sa jeho úsilie mohlo navonok prejaviť a plány mohli v plnom rozsahu realizovať, zasiahol nežičlivý osud v podobe politického vývoju po roku 1948. V. Budinský-Krička nie svojou vinou stráca pôdu pod nohami. Nútene opúšťa vysokú školu skôr, kým stihol vychovať nastupujúcu generáciu. Sudičke osudu aj táto daň bola malou. Musel zaplatiť ešte vyššiu, keď na pár rokov bol mu zamedzený kontakt so svetom a znemožnená vedecká práca. A tá bola naplnením a zmyslom jeho života. Silou pevnej a nezlomnej vôle a pokorou prekonal túto prekážku a ťažkú životnú skúšku. Nezlomený sa vrátil k svojej práci tak, ako ju zanechal. V. Budinského-Kričku ponížovali, ale nezničili a nechýbala mu odvaha, ani kritické zvaženie situácie a podľa nej konal. Zrelý vek, nadhľad a nazhromaždené skúsenosti plne využíval. S neskrývanou radosťou sa púšťal do ďalšej a ďalšej práce terénnej a bádateľskej. Roky strávené v Archeologickom ústave SAV - v jeho pobočke v Košiciach - boli najplodnejšie a nepochybne aj jemu samotnému prinášali uspokojenie. Bol vážený a uznávaný v kruhu spolupracovníkov.

Preto pri poslednej rozlúčke s profesorom V. Budinským-Kričkom a poslednom vzdaní holdu bádateľovi azda vyjadrím naše spoločné pocity ak poviem, že žil zmysluplný, hodnotný život, zasvätený a obetovaný práci, bez ktorej si nevedel deň ani predstaviť. Keď ubúdali sily u s nimi psychická sviežosť ducha, bol pre neho odchod riešením a východiskom a nie nešťastím. Osud, ktorý mu raz odopieral, inokedy dopriaval spokojnosť a radosť z vykonanej práce, sa mu v posledných hodinách života odvdáčil za jeho statočnosť a doprial mu tichý odchod za prítomnosti jemu blízkych a milých.

V. Budinský-Krička svojim životom vyplnil takmer celé storočie. Storočie nečakaných zvrátov, bolesti, smútku i radosti, tak ako ostatne veky pred ním. Aj on svojou príkladnou prácou prispel k jeho náplni a vo vede videl návrat človeka do hĺbky vlastného vnútra v hľadaní trvalých hodnôt ľudského rodu. Každý sme tu na krátkej návšteve. Nie však každý vie, či cíti, aké je jeho poslanie. V. Budinský-Krička to zreteľne vedel, mal svoje ideály, ktoré usmerňovali jeho snaženie. Ako to výstižne povedal Einstein, náš vedecký život spočíva na práci ľudí dnešných i už zosnulých a musíme sa pričiňovať, aby sme rovnakou mierou dávali ako sme prijímali a ešte prijímame od našich predchodcov.

S V. Budinským-Kričkom sa lúčime s ubezpečením, že životné krédo - práca v prospech vedy a poznania je aj našim poslaním a cieľom.